

ΚΑΧΑΜΠΡΕ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ιδρυτής σειράς
Άρης Μαραγκόπουλος

Επιμέλεια σειράς: Άρτεμις Λόν
Μετάφραση, σχόλια, γλωσσάρι: Αγαθή Δημητρούκα
Επιμέλεια - Διόρθωση: Λένια Μαζαράκη
Σελιδοποίηση: Μαρίνα Μπίτσικα
Σχεδιασμός εξωφύλλου: Κώστας Χουκουλής

Τίτλος πρωτοτύπου: *Cajambre*
Copyright © 2012 Armando Romero

© Copyright 2021 εκδόσεις Τόπος
για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο

ISBN 978-960-499-366-6

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Εκδόσεις Τόπος
Πλαπούτα 2 και Καλλιδρομίου
11473, Αθήνα
Τηλ.: 210 8222835-856
Fax: 210 8222684

Κεντρική διάθεση
Τηλ.: 210 3221580

www.toposbooks.gr

ΑΡΜΑΝΤΟ ΡΟΜΕΡΟ

Καχάμπρε

Μετάφραση, σχόλια, γλωσσάρι
Αγαθή Δημητρούκα

*Η μνήμη παγιδεύει. Η φαντασία ελευθερώνει.
Το ίδιο και το μυθιστόρημα. Αφιερώνω αυτό το βιβλίο
στους τρεις θείους μου, Α., Β. και Ε., μα και στις περιπέτειές τους.
Α. Ρ.*

Προλόγισμα στην ελληνική έκδοση

ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΙΑ ΑΔΙΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΗ ΑΛΗΘΕΙΑ: το να αγαπάει κανείς την Ελλάδα και τους ανθρώπους της είναι ένα από τα ωραιότερα πράγματα που μπορεί να του συμβεί. Κι εγώ είμαι ένας απ' αυτούς τους τυχερούς. Γι' αυτό, ως συγγραφέας, ως ποιητής, πιστεύω πως είναι τιμή και πρόκληση για μένα το να μπορέσω, χάρη στις λέξεις, να δω το σκουροπράσινο και καφετί χρώμα που έχουν οι ζούγκλες και ο Ειρηνικός Ωκεανός της πατρίδας μου να προσεγγίζει τον γαλανό και φωτεινό ουρανό της Ελλάδας και του Αιγαίου Πελάγους, αυτής της θάλασσας που είναι καθαρή αισθητική και γεωμετρία.

A. P.

«Η ΝΥΧΤΑ ΣΚΟΤΩΣΕ ΤΗ ΡΟΥΠΕΡΤΑ», δήλωσε ο Μαροκίν.

«Είσαι τρελός;» του είπε ο Σαμουέλ ο χοντροπόδης.

«Όχι, έγινε γι' αυτά τα μάτια της *γουάγουα*, που κοίταζαν εκεί που δεν έπρεπε να δουν», αποφάνθηκε ο θείος μου ο Αρσέσιο, για να πει αυτός την τελευταία λέξη.

Εγώ τους άκουγα από το δωμάτιό μου – για να το πω καλύτερα, από κείνο το τεράστιο δωμάτιο που ήταν όλο κι όλο το ξύλινο σπίτι, στο οποίο κοιμόμουν πάνω σ' ένα μικρό ράντζο δίπλα στο κρεβάτι του άλλου θείου μου, του Σεγούντο. Τα κρεβάτια ήταν σκεπασμένα με κουνουπιέρες, άσπρες σαν φαντάσματα που ανεμίζουν στον αέρα. Ο θείος μου ροχάλιζε, αλλά εγώ ξύπνησα μόλις άκουσα θόρυβο από κάποιους που έτρεχαν μιλώντας με μισόλογα ανάμεσα σε φωνές. Προσπάθησα να τους αναγνωρίσω απ' τη χροιά της φωνής τους και, παρόλο που δεν ήταν εύκολο, ένας τόνος οικειότητας μ' έκανε να υποθέσω πως ήταν κάποιοι από τους πιο έμπιστους εργάτες του θείου Αρσέσιο και της θείας Ελόδια, μαζί με κείνους φυσικά.

Να ήταν τα μάτια της νύχτας; αναρωτήθηκα, ανακαλύπτοντας ότι, παρόλο που τους άκουγα καθαρά, μισοκοιμόμουν κι ονειρευόμουν τούνελ, άσχετα αν ο υγρός αέρας έπεφτε στο κρεβάτι μου μαζί με τα λόγια που έρχονταν απέξω σαν

ψίθυροι. Η νύχτα έχει πολλά μάτια, είν' αλήθεια, θα τους έλεγα. Υπάρχουν μάτια παντού εδώ στην Καχάμπρε. Τα μάτια των κοριών στο στρώμα είναι μικροσκοπικά, των νυχτερίδων στο ταβάνι σκοτεινά κι ευθύβολα. Υπάρχουν και νυχτερίδες βαμπίρ, που οι μαύροι τις λένε *τσιμπλάκο*. Κάτω από το σπίτι, ανάμεσα στα ποντίκια, έτρεχαν τα φίδια που οι άνθρωποι τα τρώνε, όλα γεμάτα μάτια, παλλόμενα, γλιστερά. Το έδαφος που κινείται, το αόρατο. Και στο αποχωρητήριο, δίπλα στη θάλασσα, με την τρύπα πάνω από τα κύματα που έσκαγαν, οι βάτραχοι, κι εκείνα τα μεγάλα μάτια που δεν κλείνουν ποτέ.

Το ότι ο Οράσιο Φλέμινγκ σκότωσε τη Ρουπέρτα μόνο με μία βολή σημαίνει πως ο άνθρωπος αυτός είναι πολύ καλός σκοπευτής, έτσι νομίζω πως άκουσα από τον Σεραφίν, γιατί δεν μπορεί να ήταν άλλος αυτός που μιλούσε.

«Και να δείτε, δον Αρσέσιο, που λένε πως η Ρουπέρτα απατούσε τον άντρα της με τον Μπαλάντα, τον μεταφορέα στον Γιουρουμανγκί. Πολύ ξετσίπωτη», πρόσθεσε. Τώρα πια ήταν σαφές ότι μιλούσε ο Σεραφίν.

Ο θεός μου είπε κάτι που δεν το άκουσα καλά, ίσως ότι ήταν καλύτερα να πάνε για ύπνο, γιατί ξαφνικά οι φωνές σώπασαν. Έμεινε μόνο εκείνος ο θόρυβος της ζούγκλας, τόσο ανατριχιαστικός: τα έντομα.

Ο Σεραφίν ήταν ο πρώτος που με υποδέχτηκε στον οικισμό Πλαγίτας. Στις χερούκλες του ένα μπουκάλι ανθρακούχο Ποστομπόν με γλυκιά γεύση, ήταν ό,τι έπρεπε για την ανακούφιση των χειλιών μου που είχαν ξεραθεί απ' το αλάτι τόσες ώρες στ' ανοιχτά με τη μηχανοκίνητη βάρκα, την οποία ο θεός Αρσέσιο μανούβραρε επιδέξια ανάμε-

σα στους κυματοθραύστες. Η θεία Ελόδια δεν ήταν στον οικισμό. Είχε πάει, ανεβαίνοντας τον ποταμό Τίμπα, να ράψει το στήθος μιας γυναίκας που της το είχαν σκίσει με τη ματσέτα σ' έναν καβγά. Ο Αρσέσιο, αφού με βοήθησε να κατέβω από τη βάρκα, ξανάφυγε τρέχοντας μ' αυτή και με τον Μαροκίν για να δει τι συνέβαινε, αλλά όχι χωρίς να ζητήσει πριν από τον Σεραφίν να του φέρει ένα μπουκάλι αιψέντι.

«Να μου φροντίσεις καλά αυτό το παιδί, γιατί δεν ξέρω τι ώρα θα γυρίσω. Ειδοποίησε τον Σεγούντο», είπε στον Σεραφίν, ο οποίος με κοίταζε χαμογελαστός.

Ο θείος μου ο Σεγούντο έλειπε εκείνη τη στιγμή και κανείς δεν είχε νέα του, αν και μια νεαρή υπηρέτρια έδειξε πως έπρεπε να είναι στο μπάνιο.

Καθώς περπατούσαμε στον οικισμό προς το κύριο σπίτι, το μεγάλο, που έβλεπε στον ποταμό Καχάμπρε, ο Σεραφίν, κουβαλώντας τις βαλίτσες μου από τεντόπανο, μου είπε πως η ματσέτα ήταν για καλά πράγματα, για τη δουλειά, για να βοηθάει τους ανθρώπους, όχι για να κόβει τα βυζιά των γυναικών, αυτό έλειπε· και με το χέρι που του έμεινε ελεύθερο έβγαλε τη ματσέτα του κι άρχισε να χτυπάει με την πλατιά πλευρά το χώμα, το πριονίδι, που αποτελούσε το έδαφος του Πλαγίτας, γιατί έτσι έχτισαν οι θείοι μου αυτόν τον οικισμό, μου είπε, εκεί όπου δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μόνο νερό και τώρα υπήρχε ένα νησί από πριονίδι και κορμούς δέντρων, κομμένους επίσης με ματσέτες.

Σχεδόν ήξερα από κείνη τη στιγμή πως ο Σεραφίν θα γινόταν ο φίλος μου στην Καχάμπρε. Περιοχή με ζούγκλες, θάλασσες, ποτάμια, παραπόταμους, νησιά, οικισμούς, μαγκρόβια δάση, ξυλουργεία, όλα συνδεδεμένα με τον ποταμό που φέρει το ίδιο όνομα: Καχάμπρε. Με τους κατοίκους της,

μαύρους στην πλειονότητά τους, και κάτι λίγους λευκούς αποίκους. *Πάισα* ήταν οι νεοφερμένοι· *κουλιμότσο* όσοι βρίσκονταν εκεί από τους χρόνους της αποικιοκρατίας.

Ο Σεραφίν ήταν ψηλός και δυνατός, αν και μπασμένος στα χρόνια, με γκρίζα μαλλιά, ο οποίος θεωρούσε τον εαυτό του όχι απλώς μαύρο, αλλά τον πιο μαύρο απ' όλους τους μαύρους, και το επαναλάμβανε γελώντας τρανταχτά. «Η μαμά μου ήταν μαύρη *τσαμπίμπε*», ισχυριζόταν με φανερή ευχαρίστηση. Αλλά ο Αρσέσιο μου είπε αργότερα πως αυτό δεν ήταν καθόλου βέβαιο, αφού σίγουρα τη μάνα του την είχε καβαλήσει κάποιος ασπρομούρης, από κείνους που εξερευνούσαν για χρυσό στις αρχές του αιώνα, και ότι ο Σεραφίν ήταν λιγάκι μιγάς, δεν χωρούσε αμφιβολία. Γερο-Σέρα, δον Σέρα, τον έλεγαν.

«Επίσης, η ματσέτα είναι καλή για τα φίδια, αλλά δεν πρέπει κανείς να δείχνει εμπιστοσύνη γιατί δεν τα βλέπει ώσπου να τον αιφνιδιάσουν», πρόσθεσε.

Τα αόρατα φίδια, κι εκεί ακριβώς άρχισε μέσα μου αυτός ο φόβος να μην μπορώ να κοιτάξω στο έδαφος χωρίς να αισθανθώ κάτι να σέρνεται περίεργα σ' αυτό, μέσα στο πριονίδι και στα σκόρπια κομμάτια ξύλου.

Ο Σεραφίν έβαλε τις βαλίτσες μου στο τεράστιο δωμάτιο που ήταν το *παλαφίτο*, το ψαρόσπιτο στο οποίο απλώς θα κοιμόμουν, μια και η καθημερινή ζωή ήταν έξω στον ήλιο ή κάτω από το μικρό υπόστεγο στην πρόσοψη του μεγάλου σπιτιού όπου έμεναν ο θεός Αρσέσιο και η θεία Ελόδια. Μια τρύπα στην πανύψηλη οροφή επέτρεπε στον αέρα να περνάει και να βγαίνει από την πόρτα, πάντα ανοιχτή, χωρίς πορτόφυλλα. Κι εκεί ψηλά, στις σκοτεινές κόγχες της οροφής, ανάμεσα στις δοκούς, ο Σεραφίν μού έδειξε τις νυχτερίδες *τσιμπιλάκο*, που κοιμούνταν κρεμασμένες,

με το κεφάλι προς τα κάτω. «Τη μέρα δεν κάνουν τίποτα», μου είπε, «μόνο τη νύχτα μπορεί να σε δαγκώσουν, αλλά γι' αυτό, και για τα κουνούπια, έχουμε εδώ τις κουνουπιέρες, και μην ξεχνάτε πως εδώ υπάρχουν και ιπάμενες κατσαρίδες, που τσιμπάνε κι αυτές». Θα ήταν ευτύχημα αν υπήρχαν μόνο αυτά τα έντομα. Ίσως από σύνεση ο Σεραφίν ήταν σύντομος στο γλωσσάρι της εντομολογίας του.

Η απουσία των θείων μου κράτησε σχεδόν όλη τη μέρα. Απ' τον θείο Σεγούντο δεν υπήρχαν νέα. Χαμένος μέσα στα νευρικά γέλια των νεαρών υπηρετριών.

«Σίγουρα θα έμειναν να πιουν κανένα μπίτσε στο σπίτι των Εσκομπάρ στον Γιουρουμανγκί», μου είπε ο Σεραφίν. Αργότερα ανακάλυψα κι εγώ αυτό το μπίτσε, ένα ασπέντι που σε κάνει να βγάζεις απ' τ' αυτιά σου τούφες καπνού, για να το πω όπως μου το περιέγραψε ο Σαμουέλ ο χοντροπόδης.

Γι' αυτό εκείνη τη μέρα επέστρεψαν αργά, είναι αλήθεια, πράγμα που εκμεταλλεύτηκα για να κάνω ντους στο λουτρό που είχαν φτιάξει με κονσέρβες από βούτυρο και τριχιές. Έτσι ανέβαζαν στην ξέσκεπη οροφή το νερό, που μαζευόταν απ' τις βροχές της κάθε μέρας, κι έπειτα, κάποια από τις υπηρέτριες το έχυνε στον λουόμενο μονομιάς, χωρίς έλεος.

Ο Σεραφίν με περίμενε υπομονετικά, κι έδειχνε χαρούμενος που είχε τη μέρα ελεύθερη για να περπατάει μαζί μου και να με παρουσιάζει στους δικούς του. Έπειτα με προσκάλεσε να κάνουμε μια βόλτα στον οικισμό Πλαγίτας, που ήταν εγκατεστημένος ακριβώς στη συμβολή των ποταμών Καχάμπρε και Τίμπα, όπου οι θείοι μου είχαν στήσει το μεγαλύτερο από τα τρία ξυλουργεία τους. Τα άλλα δύο βρισκόνταν ψηλά στον ποταμό Τιμπίτα και στην Μπόκα

του Καχάμπρε, στο Γουαγιαμπάλ. Ο Καχάμπρε κι ο Τίμπα ήταν δύο απ' τους πολλούς μεγαλόπρεπους και σκοτεινούς ποταμούς, βαμμένοι από λάσπη και βούρκο εξαιτίας των βροχών, οι οποίοι, κατεβαίνοντας απ' το μεγάλο βουνό, τη δυτική κορδιλιέρα των κολομβιανών Άνδεων, χύνονταν στον νότιο Ειρηνικό αφήνοντας να φανούν, μέσα από πυκνά κλαδιά και φύλλα, οι φρικτά επικίνδυνες δίνες τους.

Δεν είχαμε περπατήσει πολύ όταν βρεθήκαμε στο σπίτι του, ένα ψαρόσπιτο στηριγμένο σε πασσάλους, όπου με σύσπασε σε μια γυναίκα που είπε πως είναι η σύζυγός του. «Δεν είμαι ασεφάνωτος», μου είπε, «όπως κάνουν πολλοί εδώ πέρα. Ακριβώς εδώ η δόνια Ελόδια έφερε τον εφημέριο από το Πουέρτο Μερισάλδε και μας ευλόγησε, μάλιστα, κύριε». Εκείνη γελούσε, με κάποια υπερηφάνεια. Οι κανονικοί γάμοι δεν ήταν κάτι συνηθισμένο στην Καχάμπρε.

Λουσμίλα την έλεγαν κι ήταν πολύ νεότερη από τον Σεραφίν. Τη στιγμή που μπήκαμε στο σπίτι δεν φορούσε σουτιέν ή κάτι άλλο, τα στήθη της σπτά και όμορφα σπμάδευαν τον ουρανό, μα βλέποντάς με τα σκέπασε αμέσως με μια πετσέτα που κατέβασε απ' την απλώστρα.

«Οι γυναίκες εδώ δεν χρησιμοποιούν και πολύ αυτό το σουτιέν», είπε ο Σεραφίν, «αν και η δόνια Ελόδια, από τότε που ήρθε, λέει πως πρέπει να βάζουν κάτι πάνω τους, για λόγους κοσμιότητας, αλλά εγώ αυτό δεν το βλέπω και πολύ σωστό. Συνηθίζει κανείς να βλέπει τα βυζιά των γυναικών από τότε που γεννιέται, αρχίζοντας από την ίδια του τη μάνα, κι αυτό δεν φαίνεται κακό. Εγώ ξέρω, είναι συνήθεια των λευκών να καλύπτουν οι γυναίκες τα βυζιά τους».

Ήταν έξυπνος ο Σεραφίν και γρήγορος στη σκέψη. Τίποτα δεν μπόρεσα να πω, απλώς ρώτησα τη Λουσμίλα πόσα παιδιά είχε, μου απάντησε δύο, το τρίτο το σκότωσαν

τα σκουλήκια. Κι άλλα αόρατα φίδια, σκέφτηκα, κάτι που στο Κάλι ήταν κατάρα πια, ιδίως η ταινία ή η μοναχική, η πιο τρομακτική απ' όλα τα φίδια που έμπαιναν μικρούλκα στο στομάχι σου και μεγάλωναν γρήγορα, τρώγοντάς σε από μέσα, καταβροχθίζοντάς σε, κι αν δεν της έβγαζες το κεφάλι με ισχυρά καθαρτικά και με εμέτους, συνέχιζε να μεγαλώνει, ως το τέλος, δεν έχει σημασία πόσες ουρές της είχες βγάλει.

«Εδώ έχει φτερωτά σκουλήκια;» ρώτησα τον Σεραφίν στο αποκορύφωμα του τρόμου μου.

«Μάλιστα, κύριε, φυσικά. Εδώ κι αν έχει, θα δείτε. Είναι μια μεγάλη μύγα που σε τσιμπάει και σου αφήνει το σκουλήκι στο τσίμπημα. Είναι άγρια. Πρέπει να βγάλει κανείς αυτό το σκουλήκι με το κίτρινο του καπνού. Καπνίζετε και φυσάτε τον καπνό στο νύχι σας για να κιτρινίσει κι έπειτα από κάμποσες φορές σχηματίζεται κάτι σαν κίτρινο κατράμι, και βάζετε αυτό το κίτρινο στη μύτη του τσιμπήματος, που πρέπει να την ανοίξετε με το μαχαίρι, και του σκουληκιού αυτού του αρέσει και βγάζει το κεφάλι, κι εκεί το αρπάζετε με τσιμπιδάκι ή με το νύχι, αν έχετε μεγάλα νύχια, και βγαίνει όλο, μακρύ μακρύ», κι ο Σεραφίν έδειχνε με τον τεράστιο δείκτη του.

«Από αυτό πέθανε ο παππούς μου», του είπα.

«Ναι, κι εδώ έπεσε γάγγραινα στον κόσμο, με το πόδι ή το χέρι να γίνονται κατάμαυρα. Τώρα με την πενικιλίνη γιατρεύεται καλύτερα κανείς. Η δόνια Ελόδια έφερε την πενικιλίνη από την Μπουεναβεντούρα. Πρέπει να βγει το σκουλήκι. Αλλά εκεί πάνω στο βουνό είναι άλλο πράγμα, δεν υπάρχουν φάρμακα. Όταν πάμε, θα το δείτε».

Υπήρχαν πολλά να δω στην Καχάμπρε, θα τα μάθαινα εντός ολίγου, και όσον αφορά το τι θ' άκουγα, σύντομα θα καταλάβαινα πως η μέρα μοιραζόταν στο τσίριγμα των κοπικιών μηχανημάτων του ξυλουργείου, χωρίς σταματημό, ώσπου το απόγευμα ή το βράδυ να το αντικαταστήσει το πανδαιμόνιο των εντόμων. Μόνο όταν οι μηχανές χρειάζονταν ανταλλακτικά ή το πρωί της Κυριακής βασίλευε αυτή η όμορφη σιγαλιά που φέρνει η ζούγκλα, μια και το απόγευμα γινόταν χαμός από την κατάρα των τρανζίστορ, συντονισμένων με τους σταθμούς της Μπουεναβεντούρα.

Έπειτα, αφού η Λουσμίλα μάς πρόσφερε καφέ, ο Σεραφίν, πάντα χαμογελαστός, αρνήθηκε να με πάει να δω τα μηχανήματα του ξυλουργείου, «γιατί είναι κάτι που ο θεός σας θα σας το δείξει καλύτερα από μένα», μου είπε σαν να αναφερόταν σ' ένα μέρος ιερό, πυρήνα ύπαρξης και ζωής της Καχάμπρε, «γι' αυτό να περιμένετε εκείνον που τα ξέρει όλα αυτά πολύ καλύτερα», μου είπε με έμφαση, δείχνοντας μεγάλη σύννεση.

Περπατήσαμε, λοιπόν, ανάμεσα από κάτι μικρά σπίτια, σχεδόν καλυβόσπιτα, όπου έτρεχαν και φώναζαν γυμνά παιδιά μέσα σε κότες και σκυλιά, και κάθε τόσο κάποια γυναίκα έβγαζε το πρόσωπό της από περιέργεια, οπότε «αυτός είναι ο ανιψιός του δον Αρσέσιο» ήταν ο χαιρετισμός.

Πιο πέρα, στο βάθος του μικρού νησιού που ήταν ο οικισμός Πλαγίτας, βρισκόταν το μαγαζί του Δαρίο Ρεντόν, όπου και πήγαμε.

Ο Δαρίο Ρεντόν ήταν πολύ μεθυσμένος, όπως ήταν πάντα από τότε που πάτησε το πόδι του σ' αυτόν τον οικισμό της Καχάμπρε, ερχόμενος από τα μέρη του Ραπόσο, όπου ήταν γνωστός ως άνθρωπος καπάτσος και χαρτοκλέφτης. Μόνο μεθυσμένος, έλεγε, μπορεί να ζει κανείς σ' αυτά τα

λημέρια κουνουπιών και φιδιών, «αλλά να μη μεθύσεις ποτέ τελείως, παιδί μου, γιατί αλλιώς εδώ πεθαίνεις, γιατί πρέπει να είσαι πάντα όρθιος, άγρυπνος, με καταλαβαίνεις;». Συμβουλή που εκείνος δεν τηρούσε, όπως έμαθα αργότερα.

Και σαν αυτό να ήταν η προσωπική του κάρτα, έβαλε μπροστά μας δύο γυάλινα ποτήρια με μπίσε γεμάτα ως τα χείλια. Ο Σεραφίν το κατέβασε μονορούφι, μα εγώ άφησα να περάσει αρκετή ώρα ώσπου να το τιμήσω. «Είναι γι' άντρες», μου είπε ο Ρεντόν, «καλά κάνεις, στην αρχή πρέπει να του δίνεις τον χρόνο του».

Η ιστορία του ληστή ακολουθούσε τον Δαρίο Ρεντόν, όπως κι αυτή του γενναίου και τολμηρού άντρα. Ο Αρσέσιο ήταν υποχρεωμένος απέναντί του για τη βοήθειά του στην καταπολέμηση της πειρατείας που έκλεβε το φορτίο των πλοίων ξυλείας στην Μπουεναβεντούρα, και ψιθυριζόταν πως ο Ρεντόν, πράγμα πολύ πιθανό, κι αυτοί με τους οποίους είχε συμμαχήσει, σκότωσαν δύο κλέφτες, γιατί τους βρήκαν νεκρούς πριν οι άλλοι εξαφανιστούν. Η ομάδα, στην οποία ανήκε ο Ρεντόν, ήταν αυτή που προμήθευε τρόφιμα και είδη καθημερινής ανάγκης όλη σχεδόν την ακτή της Βάγιε κι ένα τμήμα των επαρχιών Κάουκα και Ναρίνιο. Ήταν οι άνθρωποι των προμηθειών, οι έμποροι της μεγάλης γενικευμένης απάτης, οι οποίοι πούλαγαν στη λιανική σε εξωπραγματικές τιμές πράγματα που είχαν αγοράσει σχεδόν τζάμπα και, ως επί το πλείστον, από τους λαθρέμπορους των ξένων караβιών. Ήταν κλέφτες, ναι, αλλά ο θεϊός Αρσέσιο έλεγε πως δεν υπήρχε άλλος τρόπος, ή αυτοί ή θα πεθάνουμε από πείνα, γιατί «ο άνθρωπος δεν ζει μόνο με ψάρια, μόνο ο Θεός», τον σιγοντάριζε ο πολύ άθεος και φιλελεύθερος θεϊός Σεγούντο.

«Για πόσο καιρό έχεις έρθει;» με ρώτησε ο Ρεντόν.

Πίσω από τον παλιό ξύλινο πάγκο μια ψηλή νέα γυναίκα με κυματιστά μαλλιά και σπάνια ομορφιά εξυπηρετούσε δύο κυρίες που ψώνιζαν. Ήταν η γυναίκα του. «Μπέμπα» τη λέγανε.

Ο Σεραφίν μού είπε αργότερα γι' αυτήν:

«Κοίτα, εγώ ποτέ δεν έμαθα το αληθινό της όνομα. Ποτέ δεν μίλησα μαζί της. Επίσης, ποτέ δεν την είδα να βγαίνει από το μαγαζί».

Έμοιαζε λες και το Ποτέ ήταν το όνομά της. Ποτέ. Κι από κείνη τη στιγμή αυτό το όνομα της έβγαλα γιατί μου φάνηκε πως της ταιρίαζε καλύτερα από το «Μπέμπα».

«Ωραίο να τη λεν Ποτέ», είπε η θεία Ελόδια διασκεδάζοντας, «της ταιριάζει ωραία το Ποτέ».

Η Ποτέ δεν είπε τίποτα ποτέ, ωστόσο και η Ποτέ είχε την ιστορία της.

«Θα μείνω εδώ λίγο ακόμη», απάντησα στον Ρεντόν. «Περιμένω ένα πλοίο για να φύγω από την Μπουεναβεντούρα μια απ' αυτές τις μέρες και να κάνω τον γύρο του κόσμου».

Ήμουν εξπέρ στο ν' απαντώ χωρίς σι' αλήθεια ν' απαντώ, αυτό να λέγεται.

«Η Καχάμπρε είναι σκατά», είπε ο Ρεντόν, κι είδα τις κυρίες να γυρίζουν και να κοιτάνε. «Είμαστε εδώ μόνο για να κάνουμε λεφτά, αλήθεια δεν είναι, γερο-Σέρα;»

Ο Σεραφίν είπε πως υπήρχαν σκατά παντού, ακόμα και στο φεγγάρι, αφού, κατά τον Τελεφρίνο, αυτά που βρήκαν οι αστροναύτες εκεί ήταν σκέτα σκατά.

Ο Δαρίο Ρεντόν γέλασε με την εξυπνάδα του Σεραφίν, αλλά ήταν φανερό πως δεν του άρεσε να του τη βγαίνουν, πόσο μάλλον ένας μαύρος.

Ο Ρεντόν ήταν από την πόλη Μανισάλες, *πάισα* όπως κι η γυναίκα του, και κουβαλούσε από παιδί καριέρα χαρτοκλέφτη και γυναικά που παραλίγο να του στοιχίσει τη ζωή όταν κέρδισε ένα σωρό λεφτά στο πόκερ και στα ζάρια παίζοντας μ' έναν *πάχαρο* από τη Νόρτε δελ Βάγιε, τη βόρεια περιοχή της κοιλάδας του Κάουκα. Έναν *πάχαρο*, δολοφόνο πληρωμένο από τους στρατιωτικούς, για τον οποίο έλεγαν πως η κοιλιά του ήταν γεμάτη με χριστιανούς περισσότερο απ' ό,τι της φάλαινας με τον Ιωνά.

Αλλά ο Ρεντόν, γρήγορος καθώς ήταν, έφυγε μ' όλα τα λεφτά, παίρνοντας και τη γυναίκα του *πάχαρο*, την Ποτέ, την «Μπέμπα», και, διασχίζοντας οι δυο τους όλη την επαρχία Τσοκό μες στη μαλάρια και στα θολά ποτάμια, βρέθηκαν σ' ένα μέρος γεμάτο αγκάθια που το έλεγαν Λα Βίμπορα, κοντά στον ποταμό Τογορομά. Εκεί διασκέδασαν την πείνα τους με *τσονταδούρο* και καρύδες, κι όταν κατάφεραν ν' αγοράσουν ένα καλό *ποτρίγιο*, ένα μακρύ κανό με δύο μύτες που χρησιμοποιούσαν οι μαύροι, έφυγαν κωπηλατώντας δυνατά για να ψαρέψουν στ' ανοιχτά, όπου έπιαναν καλούς λούτσους για την τοπική ψαρόσουπα με *πιάνγκουα*, κι αυτό το τελευταίο το είπε δείχνοντας εκείνη, τη δόνια Ποτέ.

Αλλά η ιστορία αυτή κατά το μεγαλύτερο μέρος της ήταν του γερο-Σέρα, ο οποίος γνώριζε πολύ καλά τα κατορθώματα του Ρεντόν. Έπειτα από λίγο ο Ρεντόν συνδέθηκε στην Τσοκό με μια συμμορία ληστών, μια ομάδα σαν κι αυτή όπου συμμετείχε τώρα, οι οποίοι έμπαζαν εμπορεύματα *γκρίνγκο*, βορειοαμερικάνικα κυρίως, που έπειτα περνούσαν τον ποταμό Σαν Χουάν, τον οποίο ο Ρεντόν ήξερε να τον ανεβαίνει πολύ καλά ως τα βόρεια της Βάγιε κι από κει σε κρυψώνες στις πόλεις Κάλι, Μανισάλες και Μπογκοτά.

Ο Ρεντόν, διαβεβαίωσε ο Σεραφίν, ήταν ειδικός στο να εκβιάζει τους ακτοφύλακες και τους στρατιωτικούς, είτε με χρέη από τυχερά παιγνίδια που έμεναν απλήρωτα είτε με ουίσκι και τσιγάρα Lucky Strike, τη «σοδίτσα»* για τη μαριχουάνα που επίσης καλλιεργούσαν πολύ στον οικισμό Λα Βίμπορα.

Δεν ξέρει κανείς γιατί, κουβαλώντας και πάλι τη γυναίκα του μαζί του, χρειάστηκε να φύγει νύχτα απ' τον Λα Βίμπορα με μια μηχανοκίνητη βάρκα που τον πήγε στον Ελ Μπρασίτο, έναν οικισμό κοντά στις εκβολές του ποταμού Ραπόσο, στον οποίο εισχώρησε μετά, μα περί αυτού δεν μαθεύτηκε τίποτα, ώσπου εμφανίστηκε στον Πλαγίτας, χάρη στον Αρσέσιο. Έτσι ολοκλήρωσε ο Σεραφίν.

---

* La sodita: Έτσι αποκαλούν στην κολομβιανή αργκό τον καπνό με τον οποίο αναμειγνύουν τη μαριχουάνα.